

νος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προτύπου,¹⁾ ἠγέτου τινος προφητικῶς ἐπιδρωῶντος ἐπὶ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βοημικοῦ κύκλου μέλη, προσωπικότης τις, πρὸς τὴν ὁποίαν τὰ ἄλλα μέλη συνδέονται πολλάκις, οὐχὶ βεβαίως αἰσθησιακῶς, ἀλλ' ἐρωτικῶς.²⁾

61.—Ὁ κοσμοπολιτισμὸς τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν «Bohème» ὀφείλεται καὶ αὐτός, εἰς τὴν τόνισθεισαν ἤδη ἀρνητικὴν στάσιν ἢ καὶ ἀδιαφορίαν τούτου ἀπέναντι ὅλων τῶν ἰδεολογικῶν καὶ πραγματικῶν ἐνοτήτων τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἀπέναντι τοῦ ἔθνους. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς τῆς «Bohème» δὲν ὀφείλεται εἰς ἰδεολογίαν τινὰ ἢ σκοπιμότητα, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον συναισθηματικός. Τὸ συναισθηματικὸν μάλιστα ἐλατήριον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ τῆς «Bohème» δὲν εἶναι κἄν θετικόν. Ἡ «Bohème» ἀδιαφορεῖ ἀπλῶς ἀπέναντι τοῦ ἔθνους καὶ ἐκ τῆς ἀδιαφορίας αὐτῆς πηγάζει ὁ κοσμοπολιτισμὸς τῆς. Ἡ ἀδιαφορία αὕτη προσλαμβάνει μάλιστα καὶ σκοπίμως ἐπιδιωκόμενας ἀσκόπους ἐκδηλώσεις, ὅπως εἶναι ἢ κατὰ προτίμησιν συναναστροφή οὐχὶ ἀπλῶς ἀλλοδαπῶν, ἀλλὰ φυλετικῶν εἰδικῶς μιγάδων, ἀνθρώπων π.χ. οἱ ὁποῖοι εἶναι μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ Ἑβραῖοι, ἢ Πολωνῶν, Ρουμάνων, Ἀρμενίων καὶ ἀνατολιτῶν ἐν γένει, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐξωτερικῶς μόνον καὶ τεχνητῶς περιβληθῆ τὸ σχῆμα τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.³⁾ Μὲ ἄλλας λέξεις: ὁ κοσμοπολιτισμὸς τῆς «Bohème» δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὀρισμένον τι. Ἀποτελεῖ χειρονομίαν, ἀπλῆν χειρονομίαν καὶ ἔκφρασιν. Ὅπως ὀλόκληρος ἡ ζωὴ τῆς «Bohème», οὕτω καὶ ἡ συγκεκριμένη αὕτη πλευρά της δὲν βασίζεται ἐπὶ ἰδεολογίας τινὸς ἢ σκοπιμότητος. Ἀφ' ἧς στιγμῆς οἱ διάγοντες βοημικὸν βίον προσανατολισθοῦν ἀξιολογικῶς, θεωρητικῶς, ἰδεολογικῶς εἰς ὅ,τιδήποτε, ἢ ὑπαρξίς τῆς «Bohème» νοθεύεται. Ἡ «Bohème» ἀρνεῖται τὰ πάντα ἢ μᾶλλον ἀδιαφορεῖ ἀπέναντι ὅλων τῶν ἰδεολογικῶν καὶ πραγματικῶν ἐνοτήτων τῆς ἀστικῆς κοινωνίας συναισθηματικῶς. Ἀρκεῖται δὲ ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν σφαῖραν τῆς «Bohème» εἰς τὸ νὰ ἐπιδεικνύῃ κυρίως τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην, προκαλῶν τὴν κοινωνίαν, ὅπως παρατηρήσῃ τὴν ἐξεζητημένην π. χ. παραμέλησιν τῆς ἐξωτερικῆς του περιβολῆς ἢ τῆς κομμώσεώς του. Μόνον λοιπὸν—καὶ ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἀρχικὴν μας σκέψιν—κατόπιν προκλήσεως αὐτοῦ τοῦ διάγοντος βοημικὸν βίον ἀντιδρᾷ ἢ κοινωνία ὡς

1) Πρβλ. L. von Wiese, ἐνθ' ἄν., σ. 501.

2) Πρβλ. Honigsheim, ἐνθ' ἄν., σ. 63.

3) Πρβλ. Honigsheim ἐνθ' ἄν., σ. 62.

ένιαϊον σύνολον εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς «Bohème», ἀντιδρᾶ ὅμως, ἀδιαφοροῦσα καὶ αὐτὴ ἀπλῶς διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν ἀνθρώπων. Ἡ «Bohème» δὲν ἀποτελεῖ, — ὅπως ἀποτελοῦν οἱ κόσμοι τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν — πρόβλημα δι' ὅσους ἀντιμετωπίζουν τὴν ὑπαρξίν της ἔξωθεν. Κάπως διάφορος εἶναι ἡ θέσις τῆς κοινωνίας ὡς ένιαίου συνόλου ἀπέναντι ἄλλης τινὸς σφαιρας, ἡ ὁποία συνιστᾷ ἐπίσης ἐν πολλοῖς — (ὄχι ὅμως βεβαίως ἀπολύτως, ὡς αἱ σφαῖραι τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν) — ἔξωταξικὴν πραγματικότητα. Ἐννοοῦμεν τὴν σφαῖραν τῆς πορνείας ὡς έννοίας δηλούσης τὴν κατ' ἐπάγγελμα, συνήθως δὲ ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένης διατιμήσεως καὶ εἰς ὠρισμένον, πολιτειακῶς προστατευόμενον χῶρον διεξαγομένην πώλησιν σαρκικῆς εἰς τοὺς ἀνδρας ἀπολαύσεως. Πρὸς τὴν σφαῖραν ὅμως τῆς πορνείας δὲν ἀντιδρᾷ ἡ κοινωνία ὡς σύνολον εἰ μὴ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὠρισμένων ἠθικῶν ἰδεολογιῶν, ἐκεῖνοι δὲ — οἱ ἄνδρες συγκεκριμένως —, οἱ ὁποῖοι ἀντιδροῦν θετικῶς, δὲν ἀντιδροῦν ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς «Bohème» δι' ἀδιαφορίας, ἀλλ' ἀντιδροῦν ἢ μᾶλλον δροῦν διὰ θετικῆς συμβολῆς εἰς τὴν συντήρησιν τῆς πορνείας. Αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι, οἱ ὁποῖοι δροῦν διὰ τῆς θετικῆς συμβολῆς των εἰς τὴν συντήρησιν τῆς πορνείας, εἶναι συνήθως οἱ κατ' ἐξοχὴν συμβάλλοντες εἰς τὸ νὰ δημιουργῆται ἡ ἠθικῶς ἰδεολογικὴ ἐκείνη ἀτμοσφαῖρα, δι' ἧς ὁλόκληρος ἡ κοινωνία ὡς ένιαϊον σύνολον θεωρεῖ ὡς ἐκτὸς ἑαυτῆς κειμένην καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὄχι μόνον ὡς ἔξωκοινωνικὴν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔξωταξικὴν τὴν σφαῖραν τῆς πορνείας. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι συνήθως οἱ μὴ ἐπιτρέποντες εἰς τὴν σύζυγόν των νὰ θίξη θέμα ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἀτυχεῖς ἐκεῖνας ὁμοφύλους της καὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ ἱερὰν ἀγανάκτησιν, ὅταν ὑπὸ τὴν στέγην των ἀκουσθῆ ἰσχυρὸς συμπαθείας ὑπὲρ ἐκείνων, τὰς ὁποίας, μόλις ἐξέλθουν ἀπὸ τὸν σεμνόν των οἶκον, σπεύδουν νὰ συντηρήσουν διὰ χρημάτων καὶ θωπειῶν. Ὑπογράφομεν ἀπολύτως τὰς κατηγορίας, τὰς ὁποίας ἐκτοξεύει κατὰ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς ἀστικῆς πολιτείας ὁ August Bebel ἐξ ἀφορμῆς τῆς πορνείας.) Τὸ μονοπώλιον αὐτὸ τῆς αἰσθησιακῆς ἐρωτικῆς ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον ἐπεφύλαξαν εἰς ἑαυτοὺς οἱ ἄνδρες, ὁργανώσαντες μάλιστα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους τὴν ἐνάσκησίν του — ὡς ἐὰν ἦσαν οἱ ἄνδρες τὸ ἀσθενέστερον τμήμα καὶ εἶχον ἀνάγκην αὐτοὶ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ τὰς γυναῖκας²⁾ — συνιστᾷ, πα-

1) August Bebel, Die Frau und der Sozialismus, Stuttgart 1910, σ. 175 κ. ἑ.

2) Ἡ παρατήρησις αὐτὴ εἶναι εἰλημμένη ἀπὸ τὸν Bebel, ἐνθ' ἄν., σ. 181.

ραλλήλως πρὸς τὸν δι' ἀγορᾶς τῶν γυναικῶν ἰδρυόμενον γάμον, δι' οὗ οἱ ἄνδρες θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς ἔχοντας δικαιώματα ἐκλογῆς περισσότερα ἢ αἱ γυναῖκες,¹⁾ τὴν μᾶλλον ἀξιοθρήνητον πλευρὰν τῶν ὑπὸ τὸ πεπολιτισμένον καθεστῶς τῶν ἡμερῶν μας ὑφισταμένων μεταξύ τῶν δύο φύλων σχέσεων. Τὸ χειρότερον δὲ εἶναι, ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαιναν εἰς ἄλλας ὀλιγώτερον πεπολιτισμένας ἐποχάς, θεωρεῖται σήμερον, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ἡ σφαῖρα τῆς πορνείας ὡς σφαῖρα ἐξωκοινωνικῆ καὶ ἐν σχέσει πρὸς πάσας τὰς ἰδεολογικὰς καὶ πραγματικὰς ἐνότητας τῆς ἀστικῆς κοινωνίας οὐδετέρα, τῆς οὐδετεροποιήσεως ταύτης, ἢ ὅποια κατ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν Μεσαίωνα δὲν εἶχε πλήρως ἐκδηλωθῆ, ὀφειλομένης ὅχι εἰς ὀργανικὴν καὶ βιολογικὴν οὕτως εἰπεῖν ἀντίδρασιν τῆς κοινωνίας ὡς ἐνιαίου ὅλου, ἀλλ' εἰς ἠθικὰς ἰδεολογίας δημιουργηθείσας ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι συντηροῦν ἀκριβῶς τὴν ὑπαρξιν τῆς πορνείας. Ἄς ἀφήσωμεν λοιπόν, μετὰ τὰς ὀλίγας αὐτὰς παρατηρήσεις, τὴν σφαῖραν τῆς πορνείας—ἡ φύσις της εἶναι ἰδιότυπος καὶ πολύπλοκος—καὶ ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς σφαῖρας ἐκεῖνας, τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξις εἶναι κατὰ τρόπον ἀμεσώτερον καὶ καθαρότερον δεδομένη.

62.—Ἐὰν εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν εἰς ἀπόλυτον πενίαν περιελθόντων καὶ τῶν ἐγκαθειρόκτων ἐγκληματιῶν διαπιστῶμεν τὴν ὑπαρξιν σφαιρῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξουδετέρωσις τῶν διαφόρων ταξικῶν προελεύσεων εἶναι ἀντικειμενικῶς δεδομένη, ἐκδηλοῦται δὲ καὶ διὰ τῆς κοινῆς κατ' αὐτῶν ἀντιδράσεως ὀλοκλήρου τῆς ὑπολοίπου κοινωνίας ὡς ψυχολογικῆς ἐνότητος, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς «Bohème» ἐπιζητεῖται ἡ ἐξουδετέρωσις αὐτῆ καὶ ἐπιτυγχάνεται ἐν μέρει ἢ κοινῇ τῆς ὑπολοίπου κοινωνίας ἀντίδρασις μόνον κατόπιν προκλήσεως ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διάγουν βοημικὸν βίον, προκλήσεως, ἢ ὅποια, ἐκδηλουμένη ὡς ἀδιαφορία, ἀμείβεται καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος, διὰ τῆς ἀδιαφορίας. Ὁ πτωχὸς καὶ ὁ ἐγκληματίας δὲν θέλει, δὲν ἐπιζητεῖ νὰ ἀποσπασθῆ ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ἐνοτήτων, εἰς τὰς ὁποίας ὑπήγετο, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκε. Καὶ ὅμως ἀποσπᾶται περισσότερο ἐκείνου, ὁ ὅποιος, εἰσερχόμενος εἰς τὴν σφαῖραν τῆς βοημικῆς ζωῆς, ἐπιζητεῖ νὰ ἀποσπασθῆ, ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὸ νὰ ἀποσπασθῆ, καὶ μν εἰ «σ π ὀ ρ» ἐξωκοινωνικόν. Τὸ ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐγκληματῆαι καὶ οἱ εἰς ἀπόλυτον πενίαν περιελθόντες, ἀποσπῶμενοι ἀπὸ τῶν κοινωνικῶν τάξεων εἰς

1) Πρβλ. ὡς πρὸς τὴν παρατήρησιν αὐτήν: Edward A l s w o r t h R o s s Das Buch der Gesellschaft, μετάφρ. ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, Karlsruhe 1926, σ. 117.

αὐτὸν ὑπάγοντο, δὲν καθίστανται τύποι ἔξωκοινωνικοί, εἶναι βεβαίως αὐτονόητον. Καὶ ὁ κύκλος, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσέρχονται, εἶναι κοινωνικός, ἀδιάφορον, εἰάν ὡς κύριον συστατικὸν στοιχεῖον τοῦ δέον νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ὅτι σχηματίζεται διὰ τῆς ἄρσεως τῶν συνιστώντων τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν διακριτικῶν στοιχείων. Τύποι ἄλλως τε ἔξωκοινωνικοί, τύποι ἔξερχόμενοι πλήρως τῆς κοινωνίας δὲν ὑπάρχουν. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ ἐξέλθουν, ἀνταλλάσσουν ἀπλῶς—ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς ὁ Leopold von Wiese¹⁾—ὠρισμένην τινά, τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλαδή ἐγκαταλειπομένην κοινωνίαν δι' ἄλλης, διὰ τῆς κοινωνίας ἔστω τῶν ἀκοινωνήτων. Καὶ ἡ μόνωσις²⁾ ἀκόμη εἶναι φαινόμενον κοινωνικόν. Καὶ εἶναι φαινόμενον κοινωνικὸν ὅχι μόνον διότι ἐκδηλοῦται ἐν συνδυασμῶ καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν κοινωνικότητα, δεχομένη ἀπ' αὐτῆς ἀκριβῶς, κατὰ συνειδητὴν πρὸς αὐτὴν ἀντίδρασιν, τὰς μορφάς της, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὴν ριζικωτέραν τῶν ἐκδηλώσεών της σημαίνει ὅπωςδὴποτε ἀπομάκρυνσιν ἀπλῶς ἀπὸ τοῦ πολλοῦς, μόνωσιν καὶ ἀπομάκρυνσιν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ νὰ ἀκούσωμεν, μακρὰν τοῦ θορύβου, τὴν φωνὴν τοῦ «Ἐνός», τὴν φωνὴν ἔστω τοῦ Θεοῦ,³⁾ πρὸς τὸν ὁποῖον ζητοῦμεν ὡς ἀναχωρηταὶ νὰ ἐπικοινωνήσωμεν.

63.— Δι' ὅσων ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω περὶ τῶν σφαιρῶν ἐκείνων τῆς ζωῆς, εἰς τὰς ὁποίας ἐξουδετεροῦνται αἱ ἀντίθετοι ταξικαὶ προελεύσεις, σφαιρῶν, αἱ ὁποῖαι μάλιστα—καὶ αὐτὸ κυρίως ἔχει σημασίαν—ἀνήκουν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξωτερικὴν οὕτως εἰπεῖν κοινωνικὴν ζωὴν, ἀποκαλύπτεται εἰς τὰ ὄμματά μας ὁλόκληρος κόσμος οὐδετεροποιούμενος ταξικῶς δι' αὐτῶν τούτων τῶν πραγματικῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ὧν διέπεται, δι' αὐτῆς ταύτης τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεώς του. Ἄν καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἰσέρχονται εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ζοῦν καὶ κινοῦνται πλησίον μας, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἂν καὶ θεωροῦν ἑαυτοὺς (πρόκειται κυρίως περὶ τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν) ὑπαγομένους εἰς τὰς τάξεις καὶ τὰς ἄλλας κοινωνικὰς ἐνότητας, εἰς ἃς καὶ ἡμεῖς ὑπαγόμεθα, ὑφίστανται, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀσχέτων πρὸς τὴν θέλησίν των διαδικασιῶν, ριζικὴν τῆς ὑπάρξεώς

1) Πρὸς L. von Wiese, ἐνθ' ἄν., σ. 323.

2) Πρὸς ὡς πρὸς τὸ «κοινωνιολογικόν» πρόβλημα τῆς μονώσεως τὰς λεπτὰς καὶ ὠραίας παρατηρήσεις τοῦ Edward A. Ross, ἐνθ' ἄν., σ. 90 κ. ἐ.

3) Πρὸς Δημ. Καπετανάκη, Ἄπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ ψυχικῶς μόνου, «Ἀρχεῖον φιλοσοφίας καὶ θεωρίας τῶν ἐπιστημῶν», Ἔτος Ε' (1934), τεύχος 2, σ. 201.

των μετονομασίαν, προκαλοῦν δὲ (χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, κατὰ τοῦτο ἄλλως τε διακρίνονται ἀπὸ τῆς νόθου σφαίρας τῆς «Bohème») τὴν κοινωνίαν ὡς ψυχολογικὴν καὶ πραγματικὴν ἐνότητα εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπίζη αὐτοὺς ὡς κἄτι τὸ ἐκτὸς τῆς κοινωνίας κείμενον. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ παραδοξότης, ἀλλὰ καὶ ἡ τραγικότης τῆς ὑπάρξεώς των. Εἰς τοῦτο συνίσταται καὶ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον παρουσιάζουν ἔξ ἐπόψεως κοινωνιολογικῆς. Εἰς τὰς περιπτώσεις, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, δὲν διεπιστώσαμεν ἀπλῶς ὅτι ὡς αὐτονόητον σχεδὸν προὑπεθέσαμεν εἰς τὴν ὅλην ἔρευνάν μας, τὸ ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχουν σφαῖραι ζωῆς, τῶν ὁποίων ἡ οὐσία κεῖται ἔξω τοῦ τεχνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ, τὸ ὅτι ὑπάρχουν ἐπίσης ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐξωτερικοῦ πολιτισμοῦ, αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν πλάνης τινὸς ἔστω (πλάνης ὅμως ὀργανικῆς) προβάλλουν καθ' ὑπέρβασιν παντὸς ταξικῶς θεμελιουμένου κοινωνικοῦ προσδιορισμοῦ. Αἱ περιπτώσεις, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, μᾶς ἐδίδαξαν, ὅτι εἰς τὴν ζωὴν συμβαίνει πολλάκις κἄτι ἀκόμη παραδοξώτερον. Συμβαίνει πολλάκις νὰ προβάλλῃ αὐτὴ αὕτη ἡ κοινωνία ὡς ψυχολογικὴ καὶ ἐμπειρικὴ ἐνότης διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἐκτὸς ἑαυτῆς καὶ ἔξω τῆς νομοτελείας τῆς εὐρισκομένου ἀνθρώπους τινάς, οἱ ὁποῖοι δὲν παύουν νὰ θεωροῦν ἑαυτοὺς ὑπαγομένους εἰς αὐτήν, ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔξακολουθοῦν συνδεόμενοι (ἰδεολογικῶς τοῦλάχιστον) πρὸς ὠρισμένα τῆς κοινωνίας αὐτῆς τμήματα, πρὸς ὠρισμένας κυρίως τάξεις. Καὶ προβάλλει ἡ κοινωνία ὡς ἐνότης—αὐτὸ εἶναι κυρίως τὸ παράδοxon καὶ ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον—, χωρὶς ἡ ἐνότης τῆς νὰ εἶναι πλασματικὴ καὶ λογικὴ, ὡς ἡ διὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ κράτους προκαλουμένη ἢ μᾶλλον λογικῶς ὑποτιθεμένη. Προβάλλει ὡς ἐνότης, χωρὶς νὰ παρασύρῃται εἰς τὴν τοιαύτην ἐμπειρικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἐνότητά της (πραγμᾶσύνηθες) ὑπὸ ἰδεολογίας καὶ ὀργανικῆς τινος πλάνης ὑπερνικώσεως, πρὸς στιγμὴν βεβαίως (στιγμὴν ὅμως πολλάκις κοσμοϊστορικὴν), τὰς ἀντιθέσεις τῶν τάξεων καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς ἐν κοινωνίᾳ τινὶ κρατούσας διαφοράς. Προβάλλει ὡς ἐνότης πηγάζουσα ἐκ βιολογικῆς οὕτως εἰπεῖν ἀνάγκης, ὡς ἐνότης ὑποδηλοῦσα, ὅτι, παρὰ τὰς χωριστικὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν συμφερόντων τάσεις, ὑπάρχει εἰς τὸ βιολογικὸν τῆς κοινωνίας κέντρον πυρῆν τις ἐνωτικῶς, πυρῆν, ὁ ὁποῖος, καταπνιγείς καὶ μαρανθείς, ἐκδηλοῦται μόνον, ὅταν, ἀντιμετωπίζοντες τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἐγκληματίας, λησμονῶμεν, ὅτι εἴμεθα κερ-
ΕΡΓΑΝΕΙΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ
ΕΡΓΑΝΕΙΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΝΕΙΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

ρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ λησμονοῦμεν τοῦτο αὐτομάτως καὶ ἐκ βιολογικῆς οὔτως εἶπεῖν ἀνάγκης. Εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τῶν πτωχῶν διὰ νὰ προστατεύσωμεν αὐτούς, κατ' οὐσίαν ὁμως διὰ νὰ ἀμυνθῶμεν ἰδανικῶς κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἀπολύτου πτωχεύσεως, τὸν ὁποῖον πᾶς ἄνθρωπος διατρέχει, κατὰ τοῦ κινδύνου ἐπομένως τοῦ ἐκ πείνης θανάτου, εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῶν ἐγκληματιῶν διὰ νὰ κατοχυρώσωμεν τὴν ὑπαρξίν μας ἀπὸ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ὅλοι ἐπίσης οἱ ἄνθρωποι διατρέχουν ἐκ τῆς ἐγκληματικῆς τοῦ πλησίον των δράσεως, ἀδιάφορον, ἔάν οἱ κίνδυνοι αὐτοὶ ποικίλλουν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῶν συμφερόντων ἐκάστου, ἀδιάφορον, ἔάν αὐταὶ αὐταὶ αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι βαθμολογοῦν τὰ συμφέροντα κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐκάστοτε περιορισμένην ἱστορικὴν ἰσχύν. Κατὰ βάθος, ἀμυνόμενοι κατὰ τοῦ ἐγκληματίου, προστατεύομεν τὴν βιολογικῶς προσδιορισμένην καὶ κατ' ἀκολουθίαν κοινὴν εἰς πάντας ἀξίαν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀναφέρονται ὅλα τὰ ἄλλα ὑπὸ τῶν νόμων προστατευόμενα ἀγαθὰ. Ἐγκληματίας κατ' ἐξοχὴν εἶναι ὁ φονεύων. Προστατεύοντες δὲ τὴν ζωὴν μας, προστατεύομεν καὶ, τὸ ὁποῖον κατέχει καὶ ἀξίζει νὰ κατέχη πᾶς ἄλλος ἄνθρωπος. Εἰς τὴν προᾶξιν αὐτὴν τῆς προστασίας, εἰς τὴν βιολογικὴν ἀντίδρασιν κατὰ τοῦ προσβάλλοντος τὴν ζωὴν μας κινδύνου εἴμεθα ὅλοι ἀλληλέγγυοι καὶ ἴσοι, ὅπως εἴμεθα ἴσοι καὶ ἀλληλέγγυοι ἐνώπιον τοῦ θανάτου!

Ὅ,τι λοιπὸν ἐμφανίζεται ὡς κυρίως ἐνδιαφέρον εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν σφαιρῶν, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι δι' αὐτῶν καὶ ἐκ βιολογικῆς πρὸς αὐτὰς ἀντιδράσεως ἐξουδετεροῦνται αἱ κοινωνικαὶ ἀντιθέσεις εἰς αὐτὴν τὴν ἀντιμετωπίζουσαν αὐτὰς κοινωνίαν. Ἐδῶ μάλιστα σημειοῦται ἡ ἐξουδετέρωσις ὀργανικῶς καὶ ψυχολογικῶς, ὅχι δὲ ἀπλῶς μηχανικῶς, ὅπως εἰς αὐτοὺς τοὺς κόλπους τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκαθειρόκτων ἐγκληματιῶν. Συμπληροῦντες λοιπὸν τὰς σκέψεις, αἱ ὁποῖαι διέπουν τὸ παρὸν κεφάλαιον, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ τονίσωμεν, ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ σφαῖραι τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν δὲν θὰ εἶχον ἰδιαίτερον κοινωνιολογικόν, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα τῆς παρούσης πραγματείας ἐνδιαφέρον, ἔάν δὲν προεκάλουν ἐξ ἀντιδράσεως αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν, ὅπως ἀντιμετώπιση αὐτὰς, μεταβαλλομένη μάλιστα αὐτὴ εἰς ψυχολογικῶς καὶ ἐμπειρικῶς ἐνιαῖον σύνολον. Σφαῖραι, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ὁποίων σημειοῦται, ἂν καὶ αἱ εἰσερχόμενοι εἰς αὐτὰς διατηροῦν τὴν πρὸς ὠρισμένην τάξιν σχέσιν των, ἀντικειμενικὴ καὶ μηχανικὴ

οὕτως εἶπειν ἔξουδετέρωσις τῶν ἀντιθέτων ταξικῶν προελεύσεων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι πολλαί, ἐκτὸς τῆς σφαιράς τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν. Ὡς σφαῖραι τοιαῦται δέον νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ ὅλαι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν τὴν ζωὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Werner Sombart ὀνομασθεισῶν «στατιστικῶν» ἀπλῶς ὁμάδων,¹⁾ αἱ δι' ἀφαιρέσεως ὅλων τῶν διασταλτικῶν γνωρισμάτων τῶν εἰς αὐτὰς ὑπαγομένων συλλαμβανόμεναι σφαῖραι τῶν κατοίκων τῆς γῆς ὡς τοιούτων ἢ τῶν ἀνδρῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ ἀντιστρόφως. Ὡς σφαῖραι, εἰς αἷς ἔξουδετεροῦται, χωρὶς αὐθαίρετον μάλιστα λογικὴν ἐπέμβασιν ἀποβλέπουσαν εἰς ἀφαιρέσιν τῶν διασταλτικῶν στοιχείων, αἱ ἀντίθετοι ταξικαὶ προελεύσεις, δέον νὰ χαρακτηρισθοῦν καὶ ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν τὴν ζωὴν τοῦ καφενείου ὡς τοιαύτην καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν διαθέσεων καὶ τῆς ταξικῶς προσδιορισμένης συνειδήσεως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἰσέρχονται εἰς αὐτήν, ὡς καὶ τὴν ζωὴν οἴουδήποτε ἄλλου τυχαίου (τυχαίου δηλαδὴ εἰδικῶς ὡς πρὸς τὸ ἐπερχόμενον καὶ ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον ἡμᾶς ἐνταῦθα κοινωνιολογικὸν ἀποτέλεσμα) συνωστισμοῦ ἀνθρώπων διαφόρου ταξικῆς προελεύσεως, τὴν ζωὴν συγκεκριμένως τῶν ἐπὶ πλατείας τινὸς ἢ ἐντὸς δημοσίου κήπου πρὸς τὸν σκοπὸν ἀπλῆς διασκεδάσεως περιπατούντων ἢ εἰς τὴν αὐτὴν ἄκτὴν πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως λουσιῶσιν ἀπὸ κοινοῦ, συναθροισζομένων ἀνθρώπων. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὅμως αἱ σφαῖραι αὐταὶ τῆς ζωῆς συνιστοῦν ἀπλᾶ συμβάντα καὶ οὐχὶ καταστάσεις, ἐπεισόδια καὶ οὐχὶ μονίμους τῆς ζωῆς πλευράς, αἱ σφαῖραι τῶν εἰς ἀπόλυτον ἔνδειαν περιελθόντων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν διακρίνονται ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω καὶ ὡς πρὸς τὸ ἔξης οὐσιῶδες σημεῖον : ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῶν εἰδικῶς τῶν σφαιρῶν δὲν σημειοῦται ἀπλῶς μηχανικὴ τις ἔξουδετέρωσις τῶν ἀντιθέτων ταξικῶν προελεύσεων, ἀλλὰ σημειοῦται ἔξουδετέρωσις, προκαλοῦσα καὶ τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν—καὶ δὴ κατ' ἀνάγκην, ὡς εἴπομεν, σχεδὸν βιολογικὴν—εἰς τὸ νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὰς κατὸ τρόπον ἐνιαῖον, συνασπιζομένη αὐτὴ εἰς ἐμπειρικῶς καὶ ψυχολογικῶς ἐνιαῖον σύνολον. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ κοινωνιολογικῶς οὐσιῶδες. Ἐννοεῖται βεβαίως—καὶ τοῦτο δέον νὰ τονισθῇ διὰ νὰ ἀποφευχθῇ πᾶσα τυχὸν παρεξήγησις²⁾—

1) Πρὸβλ. Werner Sombart, Grundformen des menschlichen Zusammenlebens, ἐν «Handwörterbuch der Soziologie», Stuttgart 1931, σ. 224.

2) Ὡς παρεξήγησιν θὰ ἐχαρακτηρίζομεν τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐκ τῶν ἀνωτέρω φράσεων θὰ ἔξῃγε τὸ συμπέρασμα, ὅτι θεωροῦμεν τὴν κοινωνίαν ὡς βιολογικὸν καὶ ψυχολογικὸν ὅλον ἀφ' ἑαυτοῦ δεδομένον, δηλαδὴ ὄχι διὰ τῶν μελῶν του, ἀλλὰ πρὸ τῶν μελῶν του ὑφιστάμενον.

ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνιαῖον σύνολον εἶναι ἐνιαῖον οὐχὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διὰ τῶν συνειδήσεων τῶν ἀπαρτιζόντων τοῦτο, διὰ τῆς δημιουργουμένης μεταξὺ τούτων κοινότητος, διὰ τῆς ὁμοιοτύπου δηλαδή ἀντιδράσεως τούτων ἀπέναντι τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἐνιαίαν στάσιν των φαινομένου. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἄλλως τε τρόπον ἐνιαῖα εἶναι, καθ' ἑαυτὰ λαμβανόμενα, καὶ τὰ χωριστικὰ τῆς κοινωνίας μορφολογικὰ συμπλέγματα, ὡς αἱ κοινωνικαὶ τάξεις, κυρίως δὲ αἱ κοινωνικαὶ καταστάσεις. Διὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς συνειδήσεώς του, ἢ μᾶλλον διὰ τῶν διεπόντων αὐτὸν ἐν γένει τυπικῶν νοημάτων, ὑπάρχει ἡ κοινωνία. Διὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν νοηματικῶν συγκροτημάτων τῆς συνειδήσεώς του ὑπάρχουν καὶ αἱ κατὰ μέρος κοινωνικαὶ ἐνότητες, αἱ ὁποῖαι διασποῦν καθέτως ἢ ὀριζοντίως τὴν ἐνότητα τῆς πανοικουμενικῆς τῶν ἀνθρώπων κοινωνίας. Καὶ ὑπάρχουν διὰ τοῦ ἀνθρώπου αἱ ἐνότητες αὗται καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον διὰ τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὑπέρβασιν συγκεκριμένως τῶν τυπικῶν του συγκροτημάτων, ὑπάρχει καὶ τὸ αἰτιμόν, ἢ μᾶλλον χωριστικὴ τῶν χωριστικῶν τῆς κοινωνίας ἐνοτήτων, ἐκείνη, ἢ ὁποῖα καὶ τὸν ἀνθρώπον ἀκόμη, ὑπὸ τὸ φαινόμενον τῆς φυσικῆς καὶ βιολογικῆς ἐνοτήτός του, χωρίζει καὶ διασπᾷ. Διὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐνοῦνται καὶ διασπῶνται τὰ πάντα. Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορεύονται καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη, τὰ ὁποῖα ἀντικειμενοποιοῦνται ἐν τῇ κοινωνίᾳ μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε προβάλλουν ὡς δυνάμεις ἀντιστρατευόμεναι καὶ ὑποτάσσουσαι τὸν ἀνθρώπον, ὑποτάσσουσαι ἐκεῖνον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκπορεύονται.

*Ἡμεῖς οὔτε μὲ τὴν ἀπομιν αὐτὴν τῶν κοινωνιολόγων τῆς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀναπτυχθείσης ὀργανολογικῆς σχολῆς δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν, οὔτε ὅμως καὶ μὲ τὴν μεγαλειώδη εἰς τὴν σύλληψιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς θεωρίας τοῦ Otmar Spann, καθ' ἣν πᾶν τὸ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ συμβαῖνον ἀνάγεται εἰς ἐνότητας καὶ ὁλότητας πέραν καὶ ὑπεράνω τοῦ ἀνθρώπου κειμένης, ὁλότητας ἐχούσας τὴν ἔδραν των εἰς τὴν ἀντικειμενικῶς δεδομένην ἀπόλυτον σφαιραν τῆς ιδέας.

ΠΙΝΑΞ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος σελ. 3—7

Εἰσαγωγή: Ὁ ἄνθρωπος καὶ αἱ φάσεις τῆς ὑπάρξεώς του . σελ. 9—17

1. Αἱ φάσεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι διάφοροι. Ὁ ἄνθρωπος ὡς φυσικὸς ὀργανισμὸς. Ὁ ἄνθρωπος, ὑπερνικῶν διὰ τῆς δημιουργικῆς του μνήμης τὸν χρόνον, ὑπάρχει ὡς ὃν ἱστορικὸν (σ. 9—11).— 2. Μόνον ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀποκλειστικὸς φορεὺς νοημάτων, ἔχει ἱστορίαν (σ. 11—12).— 3. Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἄτομον ζῆ καὶ ὑπάρχει ἔξω τῆς ἱστορίας (σ. 12—14).— 4. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ ὡς ὃν ἱστορικὸν πολλὰς καὶ διαφόρους φάσεις (σ. 14—17).— 5. Ἡ παροῦσα μελέτη ἀπηλλαγμένη τῶν συνήθων μονομερειῶν (σ. 17).

Κεφάλαιον Α': Αἱ ἔννοιαι τῶν κοινωνικῶν τάξεων, καταστάσεων καὶ καστῶν σελ. 18—49

6. Ἡ ἔννοια τῆς κοινωνικῆς τάξεως διεμορφώθη κυρίως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους (σ. 18—19).— 7. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς ἐβασίζοντο ἐπὶ προεπιστημονικῶς ἐσχηματισμένης ἔννοιᾳς τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων (σ. 19—20).— 8. Ὁμοίως καὶ οἱ συγγραφεῖς τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῶν ἀμέσως μετ' αὐτοὺς χρόνων, μηδὲ τοῦ Machiavelli ἐξαιρουμένου. Μόλις κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἀρχίζει συστηματικώτερα μελέτη τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων ὡς τοιούτων. Τὰς κοινωνικὰς διακρίσεις συνιστᾷ οὐχὶ ἡ οἰκονομικὴ πραγματικότητα, ἀλλ' ἡ οἰκονομικῶς προσδιορισμένη δυνατότης κοινωνικῆς ζωῆς καὶ ἀναπτύξεως (σ. 20—24).— 9. Διαστολὴ ἀπ' ἀλλήλων τῶν θεμελιωδῶν μορφῶν, ὑφ' ἃς ἐκδηλοῦνται ἔξωτερικῶς αἱ κοινωνικαὶ διακρίσεις. Κοινωνικαὶ τάξεις, καταστάσεις καὶ κάσται. Πρώτη ἐπιτυχὴς σύλληψις τῆς διαστολῆς ὑπὸ L. v. Stein. Πρωτότυπος, ἀλλ' ἀνεπιτυχὴς διάκρισις μεταξὺ τάξεων καὶ καταστάσεων ὑπὸ F. Tönnies (σ. 24—29).— 10. Ἀντίκρουσις τῆς περὶ καταστάσεων ἀντιλήψεως τοῦ O. Spann. Κυρία διαφορὰ τῶν καταστάσεων ἀπὸ τῶν τάξεων εἶναι ἡ πολιτειακὴ κύρωσις, ὑφ' ἣν τελοῦν αἱ πρῶται (σ. 29—31).— 11. Καταστάσεις καὶ οἰκονομικὴ πραγματικότητα (σ. 31—35).— 12. Ἐνῶ αἱ καταστάσεις διέπονται ὀπωσδήποτε ὑπὸ συνειδήσεως κοινῆς, τοιαύτη συνειδήσις δὲν ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς ἔννοιᾳς τῶν τάξεων (σ. 35—38).— 13. Ἐνῶ ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν καταστάσεων μεγαλειότερα ἐνότης συνειδήσεως χαρακτηρίζει τὰ ἀνώτερα στρώματα, ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν τάξεων τοιαύτη ἐνότης ἀπαντᾷ εἰς τὰ κατώτερα στρώματα (σ. 38—40).— 14. Ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου (40—42).— 15. Κάσται. Ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν, ἀντιθέτως πρὸς τὴν τῶν καταστάσεων καὶ τάξεων, βασιίζεται ἐπὶ θερησκευτικῆς κυρώσεως. Συμπεπληρωμένος ὀρισμὸς τῆς κοινωνικῆς τάξεως (σ. 42—47).— 16. Μεγάλη

ή ενότης τῶν καστῶν, ἰδίᾳ τῶν ἀνωτάτων (σ. 47—48).—17. Κρίσεις τινές ἀφο-
ρῶσαι τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῶν συστημάτων τῶν τάξεων, καταστάσεων καὶ
καστῶν (σ. 48—49).

**Κεφάλαιον Β' : Ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ταξικὴ
κοινωνικὴ πραγματικότητα σελ. 50—77**

18. Ἀντικείμενον τοῦ κεφαλαίου τούτου ἡ σχέσις τῆς συνειδήσεως τοῦ
ἀνθρώπου πρὸς τὴν κοινωνικὴν πραγματικότητα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ζῆ οὗτος
(σ. 50—51).— 19. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο πρόβλημα συνδέεται πρὸς τὸ τῆς
«ἰδεολογίας» καὶ «ψευδοῦς συνειδήσεως» (σ. 51—53).— 20. Ἱστορία τοῦ προ-
βλήματος: Φιλοσοφία τοῦ συνειδότος (Kant), ἱστορικὴ σχολὴ καὶ Hegel,
Marx (σ. 53—57).— 20α. Τὴν περὶ ἰδεολογίας θεωρίαν τοῦ Marx στρέφει
ὁ Mannheim κατ' αὐτοῦ τοῦ Μαρκσισμού (σ. 57—59).— 21. Ἄστοχος προσπά-
θεια τοῦ G. Lukács ὅπως συμπληρώσῃ τὴν θεωρίαν τοῦ Marx (σ. 59—62).—
22. Ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος ὑπὸ τῆς «Κοινωνιολογίας τῆς Γνώσεως»
τοῦ K. Mannheim (σ. 62—64).— 23. Παρατηρήσεις τινές θέτουσαι ὑπὸ ἀμφι-
σβήτησιν τὴν πρακτικὴν δυνατότητα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς θεωρίας τοῦ Mann-
heim (σ. 64—68).— 24. Γνωσιολογικὴ ἀντιμετώπισις τῆς θεωρίας τοῦ Mann-
heim (σ. 68—70).— 25. Τὸ γεγονός τῆς ἀνλμφοισβητήτου ἐπιδράσεως τῆς κοι-
νωνικῆς πραγματικότητος ἐπὶ τὸ θεωρητικὸν συνειδὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν
ἀποκλείει τὴν δυνατότητα τῆς καθαρᾶς θεωρίας (σ. 70—75).— 26. Γενίκευσις
τοῦ προβλήματος. Ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει καὶ ἡ κοινωνικὴ πραγ-
ματικότης (σ. 75—77).

Κεφάλαιον Γ' : Τὸ πρόβλημα τοῦ ταξικοῦ ἀποστάτου . . σελ. 78—110

27. Ἀντικείμενον τοῦ παρόντος κεφαλαίου (σ. 78—79).— 28. Πάσης με-
γάλης ἐπαναστάσεως ἡγοῦνται κατὰ κανόνα ταξικοὶ ἀποστάται (σ. 79—80).—
29. Ἀνατολή (Βουδδισμός, κίνημα ἰουδαίων προφητῶν). Ἀρχαία Ἑλλάς (τύ-
ραννοι: Πεισίστρατος, Κλεισθένης, Ἄγις, Κλεομένης). Ρώμη (Γράκχοι,
Σπάρτακος). Ἡ ἱστορία ὡς περιγραφή καὶ ἀνάλυσις τοῦ ἔργου μεγάλων ἀν-
δρῶν (σ. 80—91).— 30. Νεωτέρα ἐποχὴ: πατέρες τῆς ἐκκλησίας, προλετα-
ριακὸν κίνημα, γαλλικὴ ἐπανάστασις (σ. 91—98).— 31. Τὸ φαινόμενον τοῦ
μεγάλου ἀποστάτου ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες δημι-
ουργοῦν τὴν ἱστορίαν καθ' ὑπέρβασιν τῶν συμφερόντων καὶ προλήψεων τοῦ
κοινωνικοῦ αὐτῶν περιβάλλοντος (σ. 98—101).— 32. Ὁ ταξικὸς ἀποστάτης
εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Ὁ ἀπὸ κατωτέρας εἰς ἀνωτέραν τάξιν ἀνερχό-
μενος ἀποστάτης. Ὁ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κρατοῦσαν τάξιν καὶ ἀνακαλῶν τὴν
πρώτην ἀποστασίαν του. Οἱ ἀπὸ τῆς κρατούσης τάξεως εἰς τὴν τάξιν τῶν
καταπιεζομένων κατερχόμενοι προσχωροῦν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἄλλοτε
μόνον ἰδεολογικῶς, ἄλλοτε δὲ δι' ὅλης τῆς ὑπάρξεώς των (φαινόμενον σύνη-
θες ἐν Ρωσίᾳ, σπανιώτατον εἰς δυτικὴν καὶ κεντρικὴν Εὐρώπην. Marx).
Τραγικότης τοῦ ταξικοῦ ἀποστάτου (σ. 101—108).— 33. Τὸ πρόβλημα τῶν
ἐκλεκτῶν. Πῶς σχηματίζονται οἱ κύκλοι τῶν ἐκλεκτῶν. Ποῖοι οἱ πράγματι
ἐκλεκτοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ (σ. 108—110).

**Κεφάλαιον Δ': Ἡ πάλη τῶν τάξεων καὶ ἡ κοινωνιολογικὴ
σημασία αὐτῆς σελ. 111 - 199**

34. Τὴν πάλην τῶν τάξεων ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲν ἀνεκάλυψεν ὁ Marx (σ. 111—112).— 35. Αἱ πρῶται θεωρητικαὶ προσπάθειαι συλλήψεως ταύτης ἀπαντοῦν εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας (σ. 112—113).— 36. Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς ἐξελίξεως τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Πλάτων καὶ ἡ πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος (σ. 113—115).— 37. Ὁ Πλάτων δὲν διεπίστωσε μόνον τὴν ὑπαρξίν κοινωνικῶν ἀγῶνων, ἀλλ' ἐμελέτησε καὶ τὴν σημασίαν καὶ ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τὴν πολιτείαν. Ἡ πολιτεία καὶ τὸ δίκαιον κατὰ τοὺς σοφιστάς. Μεγάλῃ ἐκτασίᾳ τῶν κομμουνιστικῶν περὶ ἀπολύτου ἰσότητος ἰδεῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα (σ. 115—119).— 38. Τὸ φαινόμενον τῆς καθ' ὑπερβάσιν τῶν πολιτειακῶν ὀρίων σχηματιζομένης συνειδητῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν συγγενῶν εἰς διαφόρους πόλεις μερίδων κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα (σ. 119—120).— 39. Ἀριστοτέλης. Ἐπίδρασις τῆς περὶ κοινωνικῶν ἀντιθέσεων διδασκαλίας του ἐπὶ τοὺς μετ' αὐτὸν συγγραφεῖς. Ἀναρχικοὶ καὶ οὐτοπισταὶ κομμουνισταὶ τῶν μετακλασικῶν χρόνων. Πρῶτοι πατέρες τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Μέσοι αἰῶνες: Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ κοινωνικὴ πραγματικότης (σ. 120—127).— 40. Ὁ Machiavelli ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἀνήγαγε τὴν πάλην τῶν τάξεων εἰς οὐσιῶδες κίνητρον τῆς πολιτικῆς τῶν λαῶν ζωῆς (σ. 127—128).— 41. Πρώτη κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα σύλληψις τῆς ἰδέας τῆς πάλης τῶν τάξεων καὶ τῆς σημασίας της ὑπὸ Necker καὶ Linguet (σ. 128—129).— 42. Πολιτικὴ ἐκμετάλλευσις τῆς ἰδέας ταύτης κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα. Γαλλικὴ ἐπανάστασις: Marat καὶ ἄλλοι ἡγέται αὐτῆς (σ. 129—132).— 43. Ἐνῶ μετὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν οἱ σοσιαλισταὶ καὶ κομμουνισταὶ οὐτοπισταὶ ἐγκατέλειψαν τὴν ἀρχὴν τῆς πάλης τῶν τάξεων, ἄλλοι ἐξηκολούθησαν καλλιεργοῦντες αὐτήν. Ὁ Marx εὑρεν αὐτὴν ἀνεπτυγμένην εἰς τὰς κυρίας της γραμμιάς. Ὁρθὸς ἐν τούτοις ὁ συνδυασμὸς αὐτῆς πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Marx (σ. 132—134).— 44. Θεωρία τῶν Marx καὶ Engels περὶ τῆς πάλης τῶν τάξεων. Θεμελίωσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Δαρβινισμοῦ καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίας περὶ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων (σ. 136—137).— 45. Ὁ Marx, ὡς καὶ οἱ πνευματικῶς ἰσχυρότεροι τῶν ὀπαδῶν του δὲν εἶδον τὴν ἱστορίαν ὡς κινουμένην ὑπὸ τοῦ ἀγῶνος δύο μόνον τάξεων. Τὸ «ἱστορικὸν» βλέμμα τοῦ Marx. Οἱ μετ' αὐτὸν μελετηταὶ τῆς πάλης τῶν τάξεων (Loria κ. ἄ.) ὕστεροῦν ἐναντι τοῦ Marx (σ. 137—141).— 46. Ἡ περὶ πάλης τῶν τάξεων θεωρία τοῦ Marx (σ. 142—146).— 47. Ἡ ἐξέλιξις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ἡ ἱστορία. Ἡ καταπιεζομένη τάξις ὡς ὄργανον προσαρμογῆς τῆς ὀργανώσεως τῆς κοινωνίας εἰς τοὺς νέους ὄρους τοὺς ἐπιβαλλομένους ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς ἐξελίξεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων (σ. 146—151).— 48. Ἡ ἀρχὴ τῶν κοινωνικῶν ἀγῶνων ἰσχύει καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν καταστάσεων. Ἀνασκόπησις τῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἀναπτυχθέντων κοινωνικῶν ἀγῶνων. Ἀπόκρουσις τῆς θεωρίας, κλπ' ἣν κρατεῖ ἀπόλυτος ἄρμονία ὑπὸ τὸ σύστημα τῶν καταστάσεων, ὑπὸ Hans Freyer. Ἡ σχετικὴ θεωρία τούτου (σ. 151—160).— 49. Ἐνῶ οἱ ἀγῶνες τάξεων οὐδέποτε σχεδὸν εἶναι ἀμυγεῖς ἀγῶνες τάξεων, αἱ κατα-

στάσεις διεξήγαγον τούς πρὸς ἀλλήλας ἀγῶνας των ὡς καταστάσεις (σ. 160—165).— 50. Τὰ ταξικὰ κόμματα, δι' ὧν διεξάγεται ἡ ὀργανωμένη πάλη τῶν τάξεων, δὲν συμπύπτουν κατ' ἀνάγκην πρὸς τὰς τάξεις, ὧν τὰ συμφέροντα διεκδικοῦν νὰ διερμηνεύσουν (σ. 165—174).— 51. Οὔτε καὶ αἱ συνδικαλιστικαὶ ὀργανώσεις, αἱ θεωροῦμεναι ὑπὸ τοῦ ἐπαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ ὡς οἱ κύριοι φορεῖς τοῦ προλεταριακοῦ ἀγῶνος, ἀποτελοῦν γνησίους διερμηνεῖς τῆς πάλης τῶν τάξεων (σ. 174—183).— 52. Κύρια ὄργανα τῆς πάλης τῶν τάξεων τὰ κόμματα, ὧν ἅμωσ ἡ ὑπαρξίς προσδιορίζεται κατ' ἀνάγκην καὶ ὑπὸ παραγόντων ἀσχέτων πρὸς τὸν ταξικὸν ἀγῶνα (σ. 183—188).— 53. Ὁ ἀγὼν τῶν τάξεων καὶ ὁ ἀγὼν τῶν καταστάσεων (σ. 188—190).— 54. Πῶς εἶναι δυνατὴ κατὰ τοὺς *Darkeim*, Πλάτωνα καὶ *Marx* ἡ κοινωνικὴ ἁρμονία. Ἀνυπαρξία τῆς ἁρμονίας τῆς κοινωνίας ὡς ἐνιαίου συνόλου ἐν τῇ μέχρι τοῦδε ἱστορίᾳ (σ. 190—197).— 55. Αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι προσαρμόζονται ἀναγκαίως εἰς τὴν πρόοδον τῆς τεχνικῆς, ἀλλ' ὑπὸ μορφᾶς διαφόρους καὶ μὴ ἀναγκαίως (σ. 197—199).

Κεφάλαιον Ε' : Σφαῖραι προκαλοῦσαι ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀντιθέτων ταξικῶν συνειδήσεων σελ. 200—219

56. Ἡ σφαῖρα τῆς πολιτικῆς ζωῆς (σ. 200—201).— 57. Ποῖαι αἱ ἐξετασθησόμεναι ὑφ' ἡμῶν σφαῖραι (σ. 201—202).— 58. Ἡ σφαῖρα τῆς πενίας (σ. 202—206).— 59. Ἡ σφαῖρα τῶν ἐγκληματιῶν.— Νόθοι σφαῖραι ἐξουδετερώσεως τῶν ταξικῶν συνειδήσεων (σφαῖρα στρατιωτικῆς ζωῆς, δημοσίων σχολείων) (σ. 206—208).— 60. Ἡ σφαῖρα τῆς «*Bohème*» (σ. 208—212).— 61. Στάσις τῆς «*Bohème*» ἔναντι τῆς κοινωνίας καὶ στάσις τῆς τελευταίας αὐτῆς ἔναντι τῆς «*Bohème*». Ἡ σφαῖρα τῆς πορνείας (σ. 212—214).— 62. Κοινωνικότης τῶν ἐξωταξικῶν σφαιρῶν (σ. 214—215).— 63. Εἰς τὰς σφαῖρας τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκληματιῶν σημειοῦται ἐξουδετερώσεις προκαλοῦσα καὶ τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν ὅπως ἀντιμετωπίζῃ αὐτὰς ὡς ἐμπειρικὴ ἐνότης. Ἡ κοινωνία καὶ ὁ ἄνθρωπος (σ. 215—219).

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ¹⁾

*Αγίς 87, 88.
 Αισχύλος 76.
 Albrecht, Gerhard 28.
 *Αλέξανδρος, Μέγας 10.
 *Αλκιβιάδης 114.
 Altenstein 105.
 Ammon, Otto 137.
 *Αμώς 82.
 *Αντίγονος 88.
 *Αντισθένης 124.
 *Αντιφών 118.
 *Αντωνέσκου, Πέτρος 92, 93, 125, 126.
 Apollinaire, Guillaume 211.
 *Αρατος 88.
 *Αριστογείτων 85.
 *Αριστοτέλης 18, 19, 20, 85, 103, 112, 118, 120, 121, 122, 123, 126.
 *Αριστοφάνης 118, 119.
 *Αρμόδιος 85.
 Αύγουστίνος 126.
 Baader 30.
 Babeuf 93.
 Bach 76.
 Bacon 58.
 Bakunin 93, 184.
 Βάρδας, Σκληρός 161.
 Barth, Paul 132, 141.
 Βασίλειος, Β' ὁ βουλγαροκτόνος 161.
 Βασίλειος, Μέγας 92.
 Bauer, Bruno 105.

Bauer-Mengelberg, Käthe 27, 30, 36.
 Bebel, August 175, 213.
 Bell, John 134.
 Beloch, Karl Julius 20, 84, 85, 86, 87, 88, 113.
 Bergson, Henri 9.
 Bergsträsser, Ludwig 167, 175, 183.
 Bernstein, Eduard 171.
 Berth, Eduard 171.
 Binder, Julius 171, 201.
 Blaçons, Marquis des 149.
 Bonald 73.
 Bourget, Paul 73.
 Brinkmann, Carl 162.
 Brissot 130.
 Büchner, Georg 134.
 Burns, John 184.
 Cabet 133.
 Chaumette 132.
 Cloché, P. 19.
 Comte, Auguste 18, 72, 73, 141, 142, 146, 191.
 Considérant, Victor 133.
 Coulanges, Fustel de 155.
 Croce, Benedetto 141.
 Cunow, Heinrich 22, 27, 32, 111, 112, 128, 129, 130, 131, 138, 152, 171, 184.
 Curtius 86.

1) Ἐπειδὴ τὰ περισσότερα τῶν ὀνομάτων εἶναι ξένα, ἀκολουθεῖται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι κατ' ἀνάγκην ἡ σειρά τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, προσαρμωσθέντων καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἢ ἐλληνιστὶ ἀναγεγραμμένων ὀνομάτων εἰς τὸ ἀλφάβητον τοῦτο, διὰ τὰ ἀποφευχθῆ ἢ κατάρτισις δύο κεχωρισμένων πινάκων.

Darwin 136.
Δημόκριτος 114.
Δημοσθένης 121.
Descartes 72.
Diehl, Charles 161.
Dietzgen, Eugen 93.
Διογένης 124.
Διόδωρος 125, 163.
Dostojewski 109.
Duguit, Léon 177.
Duprat, G. L. 177, 194.
Durkheim, Emile 142, 191, 193.

Ἐφιάλτης 114.
Eichhorn 105.
Ellwood, Charles A. 193, 194.
Ἐμπεδοκλῆς 114.
Engels, Friedrich 27, 57, 58, 60, 79,
94, 98, 99, 135, 136, 137, 138, 139,
141, 143, 144, 145, 151, 152, 183,
185, 193.
Ἐπιφάνιος 126.
Erasmus 156.
Eschmann, E. W. 154.
Esmein, A. 177.
Εὐριπίδης 20.

Ferguson, Adam 22, 194
Ferraris, Carlo F. 141.
Ferri, Enrico 136, 176, 182.
Fliche, Augustin 153, 155, 156.
Fouillée, Alfred 191.
Fourier 93, 133.
Frantz 80.
Freyer, Hans 5, 158, 159, 160, 188,
189.

Gide, André 14.
Glutz, Gustave 19, 118, 119.
Γοργίας 114.
Γράκχος, Γάϊος 90.
Γράκχος, Τιβέριος 90.
Γρηγόριος, Ναζιανζηνός 92, 116.
Γρηγόριος, Ζ' 156.
Γρηγόριος, Θ' 156.
Grimm, Georg 81.

Guizot 134.
Gumpowicz, L. 129.

Hébert 98, 132.
Hegel, Friedrich 26, 30, 54, 55,
199, 201.
Helvétius 130.
Herder 54.
Ἡρόδοτος 87.
Hess, Moses 133.
Hildenbrand, Karl 114, 116, 124.
Hilferding, Rose 149.
Χίλων 89.
Hitler, Adolf 201.
Hohl, Ernst 90.
Honigsheim Paul 209, 210, 211, 212.
Hume, David 53.
Ἡσαίας 82, 83.

Ἰάμβουλος 124.
Ἰεζεκιήλ 83.
Ἰεροβοάμ, Β' 82.
Ἰωάννης, Χρυσόστομος 92, 93, 125.
Ἰωήλ 83.

Jardé, A. 34, 86, 87.
Jaspers, Karl 11.
Jentsch, Carl 173, 174.
Jhering, Rudolf von 46.
Joël, Karl 113, 114.

Καῖσαρ, Ἰούλιος 204.
Καλλικλῆς 117.
Κανελλόπουλος, Παν 6, 12, 18 27,
36, 38, 61, 72, 76, 133, 136, 144,
146.
Kant 54, 68.
Καπετανάκης, Δημ. 215.
Κάρολος, ὁ Μέγας 96, 153, 155.
Kautsky, Karl 55, 135, 145, 176, 177,
185.
Kelsen, Hans 119.
Κλεισθένης 87, 88, 113.
Κλεομένης 33, 87, 88, 89.
Κλέων 114.
Koppers, W. 44, 81.

Κορνηλία 90.
Korsch, Karl 60.
Κραποτκιν 93.
Κράσσοσ 90.
Κριτίας 114.
Kronheimer, Paula 41.
Küchler 83.
Kurella, Hans 136.
Κύριλλοσ, ὁ Ἱεροσολύμων 126.
Κωλέττης 172.

Laband 119.
Labriola, Arturo 171, 174, 175, 176.
La Fare, Marquis de 131.
Lamprecht, Karl 85, 154.
Λαμπρίδη, Ἑλλη 76.
Lanux, Pierre Combret de 194.
Laskine, Edmond 174, 184.
Lassalle, Ferd. 136, 152, 175.
Lederer, Emil 165, 166, 181, 183.
Legien, Karl 183.
Λεμπέσης, Ε. 109, 139, 140.
Lenin 60, 61, 94.
Leone, Enrico 176.
Lévy - Bruhl 142,
Λεύκιπποσ 114.
Λεωνίδασ 88.
Liebknecht, Karl 183.
Liebknecht, Wilhelm 175.
Linguet, Simon Nicolas 22, 118, 128,
129, 132.
Loewenstein, Karl 173, 174.
Loria, Achille 137, 141.
Lot, Ferdinand 163.
Louis - Blanc 93, 133.
Λούβαρισ, Νικ. 126.
Λουδοβίκοσ, ΙΑ' 97, 150.
Λουδοβίκοσ, ΙΔ' 96, 131.
Λουδοβίκοσ, Ις' 128.
Λουκιανόσ 124.
Lukács, Georg 60, 61, 62.
Luxemburg, Rosa 106, 107, 139, 183.
Λυκόφρων 118.

Mably 130.
Macaulay 173.

Mach 71.
Machiavelli, Niccolo 20, 21, 53, 112,
127, 128, 186.
Maistre, Josef de 73.
Mann, Tom 184.
Mannheim, Karl 51, 52, 53, 54, 56,
57, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67,
68, 69, 71, 76, 78.
Marat 22, 24, 98, 130, 131, 132, 135.
Marinetti 76.
Martin, Alfred von 154, 155, 156.
Marx, Karl 3, 22, 27, 42, 53, 55, 56,
57, 58, 60, 61, 62, 65, 68, 74, 79,
94, 98, 99, 104, 105, 111, 112, 116,
119, 123, 128, 130, 131, 132, 133,
134, 135, 136, 137, 138, 139, 140,
141, 142, 143, 144, 145, 146, 149,
151, 152, 168, 169, 171, 175, 183,
185, 188, 193.
Mathiez, Albert 132.
Μαυροκορδάτοσ, Α. 172.
Μεγακλήσ 87.
Mehring, Franz 57.
Μεταξάσ 172.
Métin, Albert 177.
Meusel, Alfred, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 149.
Meuter, Hanna 211.
Meyer, Eduard 44, 86.
Michels, Robert 131, 137, 171, 172,
176.
Μιχαίασ 82.
Mignet 131, 134.
Mirabeau 96, 104.
Mombert 27.
Mommsen, Theodor 90, 91.
Morus, Thomas 126.
Μπρατσιώτησ, ΙΙ. 125.
Mühlenfeld, Julius 180, 183.
Müller, Adam 30.
Mussolini 177.

Νάβησ 89.
Ναπολέον 10, 162.
Necker 128, 150.
Νέστωρ 87.

Newton 72.
 Nietzsche, Fr. 10, 59,
 Noailles, Comte de 97, 149.
 Nowikow, J. 136.
 O' Brien 134.
 Oertel, Friedrich 121.
 Oppenheimer, Franz 129, 165, 171.
 Owen 133.
 Παπαρηγόπουλος, Κ. 93.
 Pareto, Vilfredo 108.
 Paul-Boncour, J. 181.
 Πεισίστρατος, 86, 87.
 Περικλής 114.
 Φαλέας ὁ Χαλκηδόντιος 118.
 Πλάτων 6, 19, 34, 35, 54, 85, 112, 115,
 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122,
 123, 124, 125, 190, 191, 192, 193.
 Πλήθων 126.
 Πλούταρχος 88, 116, 123.
 Pöhlmann, Robert von 86, 87, 88, 89,
 121, 123.
 Πολύβιος 88, 89, 112, 123.
 Πομπήλιος 90.
 Proudhon 93, 133, 151, 184.
 Prudhomme, Louis 152.
 Πρωταγόρας 114.
 Radbruch, Gustav 170, 171.
 Richard, Gaston 194.
 Riehl, W. H. 25.
 Rilke, Rainer Maria 14, 150, 205.
 Robespierre 98, 132.
 Ross, Edward Alsworth 148, 162, 173,
 189, 214, 215.
 Rousseau 130, 132.
 Saint-Simon, Claude Henri de 3,
 26, 93, 95, 129, 132, 142.
 Saint-Simon, duc de 96.
 Salin, Edgar 19, 35, 86, 115, 124.
 Salomon, Gottfried 57, 133.
 Σαμουήλ 82.
 Sanctis, Gaetano de 89, 93.
 Salz, Arthur 138.
 Σβῶλος, Ἄλ. 119.
 Scheidemann 106, 107.
 Scheler, Max 53, 146.
 Schmidt, P. Wilhelm 44, 81.
 Schmoller, Gustav 45, 46, 85.
 Schwarcz 86.
 Σεκοῦνδος 93.
 Simmel, Georg 33, 36, 39, 40, 48, 49,
 162, 204, 205.
 Σκιπίων, ὁ νεώτερος 90.
 Σκιπίων, ὁ πρεσβύτερος 90.
 Smith, Adam 191.
 Solms, Max Graf zu 27, 108.
 Σόλων 19, 20, 86, 113, 121.

Sombart, Werner 27, 28, 41, 46, 59,
 113, 128, 129, 132, 133, 134, 139,
 149, 157, 164, 218.
 Sorel, Georges 171.
 Spann, Othmar 30, 219.
 Spencer, Herbert 36.
 Stalin 38, 167, 168, 169.
 Stammer, Rudolf 7.
 Stein, Lorenz von 3, 25, 26, 27, 30,
 31, 32, 43, 72, 96, 97, 112, 119,
 128, 129, 131, 132, 133, 134.
 Steinmetz 46.
 Struve, Peter 1 9.
 Sulzbach, W. 27, 166.
 Σωκράτης 114, 115.
 Szende, Paul 80.
 Tacitus 155.
 Θεοδορίδης, Χ. 76.
 Thierry 134.
 Thouvenel, M. 172.
 Θρασύμαχος 113.
 Θωμάς, ὁ Ἀκινάτος 126.
 Tolstoi 104.
 Tönnies, Ferdinand 21, 25, 27, 28, 29,
 31, 72, 152, 165, 166, 184.
 Treitschke 27.
 Troeltsch, Ernst 59.
 Trotsky 38, 167, 168, 169, 185.
 Turgot 128, 130, 142, 150.
 Verlaine, Paul 211.
 Vermandois, Comte de 96.
 Volney 118, 129, 132, 134.
 Vorländer, Karl 136.
 Walter, Gérard 82, 83, 84, 91, 92,
 93, 125, 126.
 Ward, Lester F. 45.
 Webb, Beatrice 177, 178, 179, 182, 183.
 Webb, Sidney 177, 178, 179, 182, 183.
 Weber, Alfred 76, 147, 195.
 Weber, Max 27, 34, 37, 43, 45, 59,
 63, 81, 82, 83, 89, 151, 163, 165,
 166, 173, 188.
 Weil, Ferdinand 45.
 Weitling 93.
 Wiese, Leopold von 46, 47, 73, 210,
 212, 215.
 Wilamowitz - Moellendorf 86.
 Winckler 83.
 Woltmann, Ludwig 136.
 Worms, René 193.
 Ξενοφῶν 120.
 Ζαχαρίας 83.
 Ζήνων 123.
 Zetkin, Klara 94.
 Ziegler, Joh. 127, 187.